

Kristina Kubová: *Interpretační tvorba Jany Lewitové a konceptualizace sefardských písní v České republice*

Posudek vedoucího bakalářské práce

Kristina Kubová úspěšně absolvovala v průběhu svého studia řadu kurzů nejen svých, ale též svých kolegů, a projevila vážný zájem o etnomuzikologii. To ostatně odráží i v úvodu práce umístěný positioning, v němž autorka popisuje svoji cestu k výběru daného tématu, k němuž daly podnět doc. Zuzana Jurková, Ph.D. a Mgr. Veronika Seidlová, která rovněž autorce laskavě poskytla kontakt na Janu Lewitovou (což současně ulehčilo přístup k JL jakožto ke klíčové a jediné informátorce). Následuje kvalitně zpracovaná metodologická kapitola, kde Kristina představuje teoretické zakotvení, výzkumné otázky, techniky sběru dat a jejich analýzu, nechybí zamyšlení nad hodnocením kvality výzkumu a nad etikou. Stručný nástin historie sefardských Židů je pro účely této práce dostačující, stejně tak jako další, již obsažnější podkapitola o hudebních projevech.

Kapitoly v empirické části věnované již samotné osobnosti JL dokládají zdárné zvládnutí úvodního narativního i dalších doplňujících rozhovorů s informátorkou. Autorka se pak v nich postupně dobírá k aspektům hlavního výzkumného problému, tzn. jak si Jana Lewitová konceptualizuje sefardské písně a jak tento koncept představuje českému publiku. V této souvislosti je třeba ocenit hudební analýzu, kde Kristina – opět ve srovnání s mnoha jinými pokusy – zcela adekvátně používá hudební terminologii a výstižně popisuje zvukové jevy, resp. danou ukázkou, skutečně se tak i ve zpracování této práce odráží její další hudební vzdělání. Škoda jen, že například autorčina terénní audionahrávka není součástí příloh práce. I konfrontace s tvrzením paní Sherové pak výstižně ukazuje, jaký charakter dostává v českém prostředí tento koncept – zpěvačka zpívá nikoli např. v kontextu domácích prací, ale před publikem, na pódiu, s vlastním specificky vytvořeným doprovodem, nacházející inspirační prvky ve starší evropské umělecké hudbě spíše než v klasické arabské hudební teorii, atd. Autorka se pokouší o srovnání charakteristiky sefardského písňového repertoáru vytyčené zejm. A. Hemsim s interpretační tvorbou JL. Jak naznačuje minulá i současná praxe v dosud hudebně aktivních sefardských komunitách, ani Hemsim se nemohl dobrat „autenticity“ žádné z jím sebraných písní, neboť ty vždy podléhaly a podléhají neustálým obměnám (čemuž nasvědčuje i uváděný seznam bezpočtu verzí konkrétní písně u skladby v příloze) – kontinuita tradice tak jde proti i domnělým snahám o návaznost a neměnnost. S otázkou autenticity se však Kristina vyrovnává obstojně s použitím Huiba Schipperse a jeho aplikace na případ JL.

Nutno říci, že celá práce se pohybuje pouze na individuální rovině – odkazuje čistě k osobní identitě Jany Lewitové, jejíž interpretační činnost zaujala zase individualitu paní Sherové, případně několik českých zájemců v řádu jednotlivců. Kristina nezapomíná upozornit, že v České republice přesah do širší než individuální roviny ani není pravděpodobný: nenachází se tu totiž společenství, které by mělo důvod osvojit si daný repertoár (to se ostatně týká i jidiš písní) jakožto dědictví kultury a identity předků. Potomky sefardských Židů lze napříč celou ČR nalézt jen v řádu jednotlivců (například fotograf Pavel Dias). Poněkud nadnesené je proto v této souvislosti prohlášení o tom, že JL se „stala jedním z opatrovníků a podnítelů kolektivní paměti sefardské diaspory“ (s. 43), když ve skutečnosti tuto diasporu svými aktivitami neoslovuje, ani není její příslušnicí. Nebo např. formulace

na s. 12: „zjistit, co sefardské písně znamenají pro českého muzikanta (JL) a jakým způsobem se k jejich interpretaci tento muzikant staví – **v porovnání s přístupem (nejen) sefardských Židů**. To může v rámci bakalářské práce autorka jen těžko srovnávat, nanejvýše je možné poukázat jen na několik málo skutečností ve srovnání s literaturou (již zmiňovaný Hemsí, ad.), nikoli však např. na současnou praxi a hudební aktivity v sefardských komunitách v Izraeli či jinde.

Několik otázek by případně bylo možné diskutovat v rámci obhajoby:

1) V jakém rozsahu také JL informuje/informovala české publikum o překladech písní, zda také během svých vystoupení sama posluchače seznamuje se sefardskými Židy a jejich minulostí?

2) dle Kristiny sefardské písně formují identitu JL velmi silně, není ale zcela jasné, v jaké rozsahu, zda se nejedná čistě o oblast identity takřkajíc „hudební“. V práci zaznívá, že otec neměl sefardské předky a byl spíše laicky zaměřen: měly tedy sefardské písně nějakou roli ve vztahu k dalším oblastem života JL? Podmínily např. případnou pozdější náboženskou aktivitu Jany Lewitové v ŽNO či nějak jinak zásadně ovlivnily její každodennost? Proč se nakonec rozhodla JL definitivně nahradit jidiš písně právě sefardskými?

3) Ne zcela zodpovězená zůstala otázka reflektování možné atraktivity a unikátnosti výběru sefardského repertoáru s ohledem na české publikum – do jaké míry volba JL mohla být i takto záměrná. Počátky její koncertní kariéry spadají do éry komunismu, kdy sice byl tento repertoár spíše nežádoucí, avšak nejen z pohledu do soupisu vystoupení vyplývá, že hlavní aktivita JL se soustředila již do doby polistopadové (po letech 1990, 2000...).

Závěrem mohu konstatovat, že Kristina Kubová si bezesporu úspěšně osvojila základy praxe etnomuzikologického výzkumu jak v oblasti terénního výzkumu (byť v tomto projektu omezeném jen na rozhovory, nikoli pozorování), tak ve smyslu práce s hudebním materiálem. V celém textu rovněž oceňuji autorčinu práci s doporučenou i vlastnoručně nalezenou relevantní etnomuzikologickou i další literaturou a zdroji. Autorku mohu pochválit i za její přístup během přípravy bakalářské práce: v průběhu zkoumání mě informovala o postupu výzkumu i mě seznamovala s jeho průběžnými výsledky a zohlednila v konzultacích diskutované skutečnosti.

Po jazykové i formální stránce je práce v pořádku, lze jen vytknout v některých případech nesprávný a ne zcela jednotný formát bibliografických odkazů.

Předloženou práci lze ve srovnání s jinými etnomuzikologicky zaměřenými bakalářskými pracemi považovat za nadprůměrnou. Jednoznačně ji proto doporučuji k obhajobě a hodnotím jako výbornou.

V Praze dne 31. 8. 2016

Mgr. Zita Skořepová, Ph.D.